

ANKARA'DA AÇIK ALANLARDA ÇOCUK OYUNLARI* CHILDREN'S OUTDOOR GAMES IN ANKARA

Müge ARTAR • Tülin Şener DEMİR • Figen ÇOK

Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi

Özet

Bu araştırma 1996 yılının yaz aylarında gerçekleştirilen kentlerdeki açık alanlarda çocuk oyunları çalışmasının bir tekrarıdır. Tekrarlı araştırmanın amacı oyunlarda zamanla oluşan değişimleri ve mevsime bağlı farklılıkları ortaya koymaktır. Araştırma verileri, "Kentlerdeki açık alanlarda çocuk oyunları gözlem formu ve görüşme formu" kullanılarak, Ankara'da Ekim 1997'de farklı SED'leri temsilen seçilen üç semtte gözlem yoluyla toplanmıştır. Önceki çalışmayla bu araştırmanın bulguları karşılaştırıldığında okul bahçelerinde toplam oyun sayısında önemli bir farklılık olmadığı, ancak farklı SED'lerde gözlenen oyun sayıları arasında fark olduğu görülmektedir. Oyunlara bakıldığında önceki çalışmada okul bahçelerinde en çok gözlenen şarkılı-tekerlemeli oyunların sayısında bir düşüş (41;21) ve yakalamalı oyunlarda bir artış (10;38) görülmektedir. Bu fark araştırmanın yapıldığı mevsim farkıyla açıklanabilir. Sokaklarda ise ikinci uygulamada gözlemlenen oyunların sayısının arttığı görülmektedir. İlk uygulamada havanın sıcaklığının ve tatil olmasının etkilerinin görüldüğü düşünülmektedir. Genel olarak her iki çalışmada okul bahçelerinde sokaklara oranla daha çok oyun gözlemlenmiştir.

Abstract

This research is a follow up of a previous research on children's outdoor games in cities which was done in the summer 1996. The purpose of the follow-up study is to show the change in games in time and also the seasonal differences as well. The data was gathered in October 1997 in three districts of Ankara representing different SESs by using "Children's Outdoor Games Observation Form" and "Children's Outdoor Games Interview Form". When the results of this study is compared with the results of previous one, it is seen that there is not a significant change in the number of observed games in school yards but the number of games observed in different SESs, has differed. The number of singing games which was observed most in school yards has decreased (41 to 21) and catching games has increased (10 to 38). This could be interpreted by the seasonal difference. In the streets in the second observation number of games had increased. This might be attributed to the fact that during the first observation it was hot and vacation time. In general in both of the studies in school yards many more games were observed than those observed in streets.

Giriş

Oyunun çocukun gelişiminde ve eğitiminde önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Ancak, araştırmacılar ortak bir oyun tanımına ulaşamadıkları için genellikle oyun sınıflamaları geliştirmeyi yeğlemişlerdir. 6-12 yaşlar arasında ortaya çıkan kurallı oyunların "daha önceden saptanmış kuralları kabul edip bunlara uyarak oynama" olarak tanımlandığını görmekteyiz (Smilansky, 1968). Kültürün bir ögesi olan (kurallı) oyunların zaman içerisinde bazı özelliklerinin sabit kaldığı, bazı özelliklerinin de değişimler gösterdiği düşünülebilir.

Bu araştırma 1996 yılının Haziran-Temmuz aylarında

veri toplama aşaması gerçekleşen kentlerdeki açık alanlarda çocuk oyunları çalışmasının bir tekrarı olarak düzenlenmiştir (Çok ve ark., 1997). Tekrarın amacı hem zamanla oynanan oyunlarda bir fark olup olmadığını görmek, hem de uygulamanın yapıldığı mevsimin oyunların sayısı ve türü üzerinde etkisi olup olmadığını saptamaktır. Shaugnessy ve Zechmeister'in (1990) belirttiği gibi, psikoloji alanında incelenen konular bazen tekrarlı çalışmaları gerektirmektedir; bu tür bir çalışma zaman içindeki değişimi inceleyerek davranışlardaki farkları ortaya koymayı sağlamaktadır.

* Bu araştırma Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi (ÇOKAUM) adına yapılmıştır. Araştırmaya gözlemci olarak katılan Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencilerine teşekkür ederiz.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerden gelen 6-12 yaş çocuklarının kentlerdeki açık alanlarda oynadıkları oyunları belirlemektir. Ayrıca 1996 yılı Haziran-Temmuz aylarında yapılan aynı amaçlı araştırmanın bulgularını tekrar yolu ile sınamak ve yeniden yorumlamaktır.

Araştırmada yanıtı aranan sorular şunlardır:

- I. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerde,
 - a) Sokakta hangi oyunlar, ne sıklıkla oynanmaktadır?
 - b) Okul bahçesinde hangi oyunlar, ne sıklıkla oynanmaktadır?
- II. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerde oynanan oyunlar cinsiyet değişkeni açısından hangi özellikleri göstermektedir?
 - a) Yalnızca kızlar tarafından oynanma,
 - b) Yalnızca erkekler tarafından oynanma,
 - c) Hem kızlar hem erkekler tarafından oynanma.
- III. Her iki çalışmada birinci ve ikinci maddede sıralanan sorulara verilen yanıtlar açısından farklılık var mıdır?

Yöntem

Evren ve örneklem: Araştırmanın evreni, Ankara sokakları ve okul bahçeleridir. Araştırma örneklemini alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyleri temsilen, sırasıyla Ege Mahallesi, Kurtuluş ve Bahçelievler semtlerinden rastlantısal olarak belirlenmiş olan benzer nitelikteki birer sokak ve okul bahçesi oluşturmaktadır. Ege mahallesinden Metehan İlköğretim Okulu ve 170. sokak; Kurtuluş semtinden Tevfik İleri İlköğretim Okulu ve Akat sokak; Bahçelievler semtinden Bahçelievler İlköğretim Okulu ve 15. sokak, oynanan oyunların gözlenmesi amacıyla araştırma örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın amaçları doğrultusunda, iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki, gözlemciler tarafından doldurulan, oyunun adı, oyuncuların cinsiyeti, yaşı ve oyuncu sayısının kaydedildiği "Kentlerdeki Açık Alanlarda Çocuk Oyunları Gözlem Formu"dur. Diğer veri toplama aracı, gözlemcilerin çocuklarla görüşerek doldurdukları "Kentlerdeki Açık Alanlarda Çocuk Oyunları Görüşme Formu"dur. Bu forma, oyunun nasıl oynandığı, kaç kişi tarafından oynandığı, kaç yaşından beri oynandığı, eski ve yeni kuralları, süresi ve oyunda kullanılan araçlar kaydedilmektedir.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın okul bahçesi ve sokaklarla ilgili verileri Ekim 1997'de toplanmıştır. Okul

bahçelerinde, üç gün içinde sabahları ikişer teneffüste; öğlede, sabahçı öğrencilerin dağılıp öğrencilerin derse girdiği saatlerde gözlem yapılmıştır. Sokaklarda ise yine üç gün boyunca 16.00 -18.00 saatleri arasında değişen birimlerde gözlem yapılmıştır. Hem sokaklarda hem de okul bahçelerinde dörder gözlemciyle gözlem yapılmıştır. Sözü edilen tarihler ve saatler içerisinde, gözlemciler veri toplama araçlarını kullanarak bilgi edinmişlerdir.

Verilerin Çözümlemesi: Gözlemlenen oyunların kaydedilmesinde, daha önceki çalışmadaki (Çok ve ark., 1997) oyun sınıflaması kullanılmıştır. Önceki çalışmada yer alan top oyunları başlına spor oyunları adı eklenmiş ve beden oyunlarının daha çok yakalamalı oyunların içinde incelenmesi gerektiği kararına varılmıştır. Bu düzeltme dolayısıyla sonuçta oyun türleri şu şekilde belirlenmiştir:

- 1- Top ve spor oyunları
- 2- Şarkılı tekerlemeli oyunlar
- 3- Taş oyunları
- 4- Taklit oyunları
- 5- İp oyunları
- 6- Yakalamalı oyunlar

Gözlemlenen bütün oyunlar bu sınıflardan birine dahil edilmiş ve frekans dağılımlarına göre sıralanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Okul Bahçeleri ile Sokaklarda Gözlemlenen Oyunların Karşılaştırılması

Her üç semtte okullarda gözlemlenen toplam oyun sayısı 103'tür. Her üç semtte sokakta gözlemlenen oyun sayısı ise 84'tür. Okul bahçesi ve sokaklarda gözlemlenen oyunların semtlere (farklı sosyo-ekonomik düzeylere) göre dağılımı Tablo 1 ve Tablo 2'de görülmektedir.

TABLO 1

Okul Bahçesinde Gözlemlenen Oyunların Semtlere Göre Dağılımı

Oyunlar	Alt SED Ege mah.	Orta SED Kurtuluş mah.	Üst SED Bahçelievler	Toplam
Top ve spor oyunları	5	15	15	35
Şarkılı-tekerlemeli oyunlar	4	10	7	21
Taş oyunları	-	-	-	-
Taklit oyunları	1	-	-	1
İp oyunları	2	5	1	8
Yakalamalı oyunlar	9	15	14	38
Toplam	21	45	37	103

Tablo 1’de görüldüğü gibi, okul bahçelerinde, Kurtuluş semtinde 45, Bahçelievler’de 37, Ege mahallesinde 21 oyun gözlemlenmiştir. Orta sosyoekonomik düzeyde oldukça yüksek olan oyun sayısı üst SED’de düşmektedir. Alt SED’de ise oyun sayısında önemli bir azalma görülmektedir.

TABLO 2
Sokaklarda Gözlemlenen Oyunların
Semtlere Göre Dağılımı

Oyunlar	Alt SED Ege mah.	Orta SED Kurtuluş mah.	Üst SED Bahçelievler	Toplam
Top ve spor oyunları	18	9	7	34
Şarkılı-tekerlemeli oyunlar	7	-	-	7
Taş oyunları	1	1	-	2
Taklit oyunları	6	2	-	8
İp oyunları	1	1	-	2
Yakalamalı oyunlar	20	6	5	31
Toplam	53	19	12	84

Tablo 2’de görüldüğü gibi, sokaklarda Ege mahallesinde 53, Kurtuluş’ta 19, Bahçelievler’de 12 oyun gözlemlenmiştir. Sokakta oyuna en çok alt sosyoekonomik düzeyde rastlanmakta, alt sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye gidildikçe sokakta oynanan oyun sayısında bir azalma olduğu görülmektedir.

Okul bahçelerinde en çok oyunun gözlemlendiği semt Kurtuluş’tur, bunu Bahçelievler ve Ege mahallesi izlemektedir. Araştırmanın planlanma aşamasında her ne kadar bahçelerin fiziksel özelliklerinin benzer olmasına dikkat edildiye de, özellikle Ege mahallesindeki okul bahçesinin küçük oluşu ve okulun 5 katlı olması, ayrıca bu okulda teneffüslerin daha sınırlı sürede (5 dakika) olması üst katlardaki öğrencilerin bahçeye çıkma olasılıklarını azaltmıştır. Dolayısıyla, bu semt okulunda gözlemlenen 21 oyunun diğer okul bahçelerine oranla azlığı yukarıda belirtilen nedenlere bağlanabilir.

Sokaklarda ise en çok oyun Ege mahallesinde (53) gözlemlenmiştir, Kurtuluş’ta (19) ve Bahçelievler’de (12) gözlemlenen oyun sayısının daha az olduğu görülmüştür.

Okul bahçelerinde gözlemlenen şarkılı-tekerlemeli oyunların (21) sokakta yalnızca bir mahallede (alt SED’de 7 kez) gözlenmesi de çarpıcı bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu oyun türünün daha çok ortak okul kültürünün bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz.

Sokaklarda gözlemlenen oyunların sayısının alt

sosyoekonomik düzeyden üst sosyoekonomik düzeye gidildikçe azalmasının nedeni, üst sosyoekonomik düzey çocuklarının daha çok ev içi oyunları seçmeleri (video ve bilgisayar oyunları gibi) ya da okul saatlerinin çok uzun olması olabilir; çünkü üst SED çocukları daha çok özel okullara, yani tüm gün eğitim veren kurumlara gitmektedirler.

Üç sosyoekonomik düzeyde, okul bahçesi ve sokakta gözlemlenen toplam oyun sayısına bakıldığında, okul bahçelerinde (103) sokaklarda gözlemlenenden (84) daha fazla oyuna rastlandığı görülmektedir. Bu bulgu genel olarak üç nedenle açıklanabilir.

1) Anababalar genellikle, çocuklarının sokakta oynamasına uzun sürelerde izin vermezler. Bunun yerine çocukların apartmanlarda birbirlerine gitmeleri ya da kısa sürelerle sokağa çıkıp eve dönmeleri uygun görülmektedir.

2) Teneffüs olgusu öğrenci için sadece oyun zamanı olarak algılandığı için bütün öğrenciler çok sayıda oyunla bu zamanı doldurmaya çalışmaktadırlar. Oysa sokağa aynı anda bu kadar çok çocuğu çıkartmak mümkün olmayacaktır.

3) Okul bahçeleri fiziksel özellikleri nedeniyle kullanışlı oyun alanları olarak görülmektedir. Buna karşılık, sokaklar güvenlik ve trafik sorunu nedeniyle oyun için uygun alanlar olarak düşünülmemektedir.

En Çok Oynanan Oyunlar

Okul bahçelerinde genel olarak bakıldığında yakalamalı oyunlar (38) ve top ve spor oyunları (35) en sık gözlemlenen oyunlardır. Kurtuluş mahallesinde (15;15) ve Bahçelievlerde (14;15) eşit olarak gözlemlenen bu oyunlar sadece Ege mahallesinde (9 ve 5) farklılık göstermektedir. Her üç semtte de en çok oynanan oyun olarak gözlemlenen yakalamalı oyunlar Blatchford, Cresner ve Mooney’in (1990) bulgularında da okul bahçesinde en çok oynanan oyun türlerindedir. Her üç semtte de gözlemlenen şarkılı-tekerlemeli oyunların toplam sayısı 21’dir.

Okul bahçelerine paralel olarak sokaklarda da her üç semtte en çok gözlemlenen oyunlar top ve spor oyunları (34) ve yakalamalı oyunlardır (31). Gözlemlenen spor oyunları daha çok futbol ve benzer oyunlardır; top oyunlarında ise en çok yakan top oyunu gözlemlenmiştir. Spor oyunları içinde yer alan karate ve boks sadece alt sosyoekonomik düzeyde ve çok az sayıda (3) gözlemlenmiştir. Yakalamalı oyunlar diğer oyunlara oranla içinde daha çok çeşitli oyun barındırmaktadır (don, saklambaç, ebelemece, yakalamaca, yerden yüksek vb.).

Oyuncuların Cinsiyetine İlişkin Bulgular

Okul bahçelerinde gözlemlenen oyunların oyuncuların cinsiyetine göre dağılımı Tablo 3'te görülmektedir.

TABLO 3

Okul Bahçelerinde Gözlemlenen Oyunların Oyuncuların Cinsiyetine Göre Dağılımı

Ege M.			Kurtuluş M.			Bahçelievler			Toplam		
Kz	Erk	Krş	Kz	Er	Krş	Kz	Er	Krş	Kz	Er	Krş
4	4	13	20	12	13	11	15	11	35	31	37

Tablo 3'teki bulgulara göre, okul bahçelerinde yalnızca Ege mahallesinde kız ve erkeklerin birlikte (13) oynadıkları oyun sayısı, yalnızca kız (4) ve yalnızca erkeklerin (4) oynadığı oyun sayısından fazladır. Yine bu semtte kız ve erkeklerin kendi cinsleri ile oynadıkları oyunların sayısı eşittir. Genele baktığımızda her üç semtte de yalnızca erkeklerin oynadığı oyunların ve karışık oynayan oyunların sayısı eşittir.

TABLO 4

Sokaklarda Gözlemlenen Oyunların Oyuncuların Cinsiyetine Göre Dağılımı

Ege M.			Kurtuluş M.			Bahçelievler			Toplam		
Kz	Erk	Krş	Kz	Er	Krş	Kz	Er	Krş	Kz	Er	Krş
6	19	28	4	7	8	1	6	5	11	32	41

Tablo 4'deki bulgulara göre, sokaklarda yalnızca kızların (11) oynadığı oyunların az olduğu, yalnızca erkeklerin oynadığı oyunların (32) ve karışık oynanan oyunların (41) daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

Oyunların içeriğine bakıldığında, spor oyunlarında daha çok erkekleri ve ip oyunlarında daha çok kızları görmekteyiz. En büyük kategoriyi oluşturan yakalamalı oyunlarda ise kız ve erkeklerin daha sık birlikte oynadıkları görülmektedir.

İki Araştırmanın Bulgularının Karşılaştırılması

Okul bahçelerine bakıldığında iki uygulama arasında toplam sayıda önemli bir fark olmadığı görülmektedir (109 ve 103). En belirgin farklılık alt sosyoekonomik düzeyi temsilen seçilen okullara ilişkin bulgularda görülmektedir. İlk araştırmada kullanılan Boğaziçi ilköğretim okulunda 52, ikinci araştırmada kullanılan Ege Mahallesi Metehan İlköğretim okulunda 21 oyun gözlemlenmiştir. Bu farkın daha önce açıklandığı gibi Ege mahallesindeki okulun bahçesinin fiziksel özelliklerine bağlı olduğu düşünülebilir.

Oyunlar incelendiğinde, şarkılı-tekerlemeli oyunların sayısının ikinci araştırmada yaklaşık yarı yarıya düşmüş olduğu görülmektedir (41'e karşılık 21). Bu fark mevsim değişikliği ile açıklanabilir. İkinci uygulamada (Ekim 1997) her ne kadar hava çok soğuk olmasa da, var olan serinliğin öğrencileri durağan oyunlardan çok sportif, koşmalı, yakalamalı oyunlara itmiş olduğu düşünülebilir. Ayrıca çocuk oyunlarında belirgin modalar olduğu bilinmektedir, özellikle yerden yüksek ve yakalamaca gibi oyunların sayısındaki artış popülerlik etkenine bağlanabilir.

İki araştırma arasında görülen diğer farklar ise okul bahçelerinde gözlemlenen taş oyunları ve ip oyunları konusundadır. İlk uygulamada taş oyunları (10) oldukça sık gözlemlenen bir oyunken, bu kategorinin ikinci uygulamada okul bahçelerinde hiç gözlemlenmemesi ilginçtir. Bu fark da yukarıda şarkılı tekerlemeli oyunlar için saydığımız nedenlerle açıklanabilir.

Sokaklarda oynanan oyunların toplamına baktığımızda ikinci araştırmada gözlemlenen oyunların sayısının arttığı görülmektedir (49/84). İlk uygulamanın Haziran-Temmuz aylarında yapıldığı düşünülürse orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde çocukların bu uygulama zamanında tatilde veya yaz okullarında olduğu, alt sosyo-ekonomik düzeyde ise çocukların köylere ya da yaylalara gittiği sonucuna varılabilir. Ayrıca uygulama zamanında havanın sıcaklığının da gözlemlenen oyun sayısındaki azlığı açıklayacağı varsayılmaktadır.

Genel olarak okul bahçelerinde sokaklara oranla daha çok oyun olduğu bulgusu ikinci araştırmada da ortaya çıkmaktadır. Bu ortak bulgu bize, sokakların oyun oynamak için çok uygun yerler olmadığı ve okul bahçelerinin yapısal özelliklerinin oyuna daha yakın olduğu ve teneffüslerin "oyun oynamak" için kullanılan zaman dilimleri olduğu yönündeki yorumların doğruluğunu göstermektedir.

İkinci çalışmada az da olsa rastlanan şarkılı-tekerlemeli oyunlar ilk çalışmada görülen kültürel farklılığı tekrar göstermektedir. Örneğin, bütün SED'lerde gözlenen aşağıdaki şarkılı tekerleme farklı SED'lerde önemli farkları ortaya koymaktadır. Tekerlemenin orta ve üst SED'de söylenişi şöyledir:

Bir iki damdaki kedi

Üç dört yüzümü ört

Beş altı dedemin atı

Yedi sekiz masmavi deniz

Dokuz on bu da son

Alt sosyo-ekonomik düzeyde aynı tekerlemenin sonunun argo ve küfürle sözcüklerle tamamlandığı görülmüştür. Bu da farklı SED'lerde aynı oyunların şarkı

ve tekerlemeleri kullanıldığına, ancak farklı SED'lerde sözcüklerin değiştirildiğini göstermektedir. Bazen SED farklarına önceki çalışmada da rastlanmıştır.

İki araştırmadaki cinsiyete ilişkin bulgular karşılaştırıldığında okul bahçelerinde ilk araştırmada yalnızca kızların oynadığı oyun sayısının yüksekliği ikinci çalışmada da görülmektedir. Bu farklılık ilk çalışmada olduğu gibi kızların küçük gruplar halinde, sınırlı bir fiziksel mekanda oynamaları nedeniyle daha fazla gözlemlenmiş olabileceği fikrini doğrulamaktadır. Bu sonuç doğrultusunda, kızların okul bahçelerinde daha fazla oyun oynadıkları değil, daha sık gözlemlendikleri düşünülebilir. Ayrıntılı bakıldığında Kurtuluş mahallesinde yalnızca kızların (20) oynadığı oyunların sayısındaki yükseklik bir önceki araştırma bulguları ile tutarlıdır. Bu bulgu Kurtuluş mahallesinin okul bahçesindeki oyunlar incelendiğinde şarkılı-tekerlemeli oyunların (10) ve ip oyunlarının (5) en yüksek sayıda bu semtte gözlemlenmesi ve bu oyunların yalnızca kızlar tarafından oynanan oyunlar olması ile açıklanabilir. İki uygulama arasında alt sosyoekonomik düzeyde sayılarda fark olsa bile, yalnızca kız ve yalnızca erkeklerin oynadığı oyunlardaki eşitlik bu çalışmada tekrar gözlenmiştir.

Farklı oyun kategorilerine bakıldığında, spor ve top oyunlarının daha çok "yalnızca erkekler" ve yakalamalı oyunların hepsinin "her iki cins" tarafından oynandığını görmekteyiz. Sokaklarda oynanan oyunlardaki cinsiyet farkına ilişkin bulgular her iki çalışmada da benzer sonuçlar vermektedir. Sokaklarda "yalnızca kızların" oynadığı oyunların azlığı, anababaların kız çocukların sokakta oynamalarına izin vermediği ve kız çocukların dış mekanları kullanma sürelerinin erkek çocuklardan daha düşük olduğu bulgusunu (Bjorklid-Chu, 1977; Moore ve Young, 1978; Çok ve ark., 1997) desteklemektedir. Kızların ve erkeklerin birlikte oynadığı oyunlara ilişkin gözlemlerin ikinci araştırmada artmış olması iki cinsin özellikle birlikte oynadığı yakalamalı oyunlardaki artışla açıklanabilir.

Bu araştırmada gözlenen oyunların hemen hepsi birkaç kuşakta oynanan oyunlar olmaları nedeniyle geleneksel oyun tanımlanmasına (Cengiz, 1996) uygundur. Kuşkusuz oyunlarda geleneksel olmayan öğelerin

varlığına da rastlanmaktadır. Oyun türleri geleneksel tanımına uymakla birlikte, oyunların güncel popüler kültürün izlerini de taşıdığı söylenebilir.

Araştırma okul bahçeleri ve sokaklarda oynanan oyunların gözleme dayalı olarak incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmada gözlem tekniğinin zorlukları ve sınırlılıkları ile karşılaşmıştır. Çocuk oyunlarının farklı gruplar üzerinde farklı yaklaşımlarla incelenmesi bu konudaki bilgimizin zenginleşmesine katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- Bjorklid-Chu, P. (1977). "A Survey of Children's Outdoor Activities in Two Modern Housing Areas in Sweden". B. Tizard ve Harvey (Eds.) *Biology of Play* içinde. (p. 146-159). London: Spactics International Medical Publication.
- Blatchford, B., Cresner, R. ve Money, A. (1990). "Playground Games and Playtime: The Children's View". *Educational Research*, 32 (2), 163-174.
- Cengiz, S. (1996). "Kdz. Ereğlisi Örneğinde Çocuk Oyunlarının Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çok, F.; Artar, M.; Şener Demir, T. ve Bağlı, M.T. (1997). "Kentlerdeki Açık Alanlarda Çocuk Oyunları: Ankara Örneği". B. Onur (yay. haz.) *Çocuk Kültürü: 1. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri* içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi: Basımevi.
- Moore, R. C. ve Young, D. (1978). *Childhood Outdoors: Toward a Social ecology of the Landscape*. I. Altman ve J. F. Wohlwill (Eds.) *Human Behavior and Environment: Vol. 3. Children and Environment* içinde. (s. 83-130). New York, NY: Plenum Press.
- Shaughrossy, J.J. and Zechmeister, E.B. (1990). *Research Methods in Psychology*. New York: Mc Grawittill.
- Smilansky, S. (1968). *The Effect of Sociodramatic Play on Disadvantaged Preschool Children*. New York: Wiley.